

Bilaga 1 - Investeringar per Åtgärd

Listan visar exempel på investeringar som behöver kunna göras i Övre Norrland inom de föreslagna åtgärderna

a i)

1. Öka kapaciteten i den glesa geografin i Övre Norrland

(kapacitet hos offentliga myndigheter, näringsliv, forskning och innovation, delar av digitalisering och kompetensförsörjning)

- Attrahera och behålla arbetskraft, internationell kompetens och studenter, inklusive tredjelandsmedborgare
- Minska skillnader i arbetsmarknader samt tillgång till utbildning mellan stad och landsbygd och öka samverkan
- Öka tillgång till service, kultur, mm.
- Stödja insatser för att underlätta inflyttning
- Stödja etablering på arbetsmarknaden
- Stöd till regionala och lokala inkubatorer där behov och förutsättningar finns
- Stöd till utveckling av affärsmodeller och företagskoncept som kombinerar företagande och engagemang för att bidra till att lösa stora samhällsproblem
- Insatser som stärker entreprenörskap och företagande utifrån den samiska kulturen och stimulerar näringslivsutveckling i det samiska samhället
- Stärka och utveckla företagande baserat på hållbara, nya och utvecklade produkter
- Stärka SMFs och organisationers innovationskraft och möjlighet att kommersialisera utvecklingsidéer
- Stimulera och stärka företagens vilja och förmåga att bredda sin verksamhet till nya internationella marknader
- Ramprojekt
- Stärka företagens förmåga att attrahera riskkapital och riskvilligt kapital, för att överbrygga glapp genom regionala riskkapitalfonder eller andra insatser med offentliga medel. I detta område är avsikten att bidrag och finansieringsinstrument ska användas.
- Stimulera utveckling och användning av digital teknik samt en ökad digital delaktighet med potential att leda näringslivets och organisationers strukturomvandling.
- Stödja initiativ för att öka förståelsen för digitaliseringens påverkan på verksamhets- och affärsmodeller. Beslutsfattare och ledare är till exempel en viktig målgrupp för att realisera det förändringsarbete som digitaliseringen medför.
- Uppmuntra nya affärs- och organisationsmodeller för att tillgodogöra digitaliseringens potential.
- Insatser som leder till utveckling av digitala varor och tjänster som kan erbjudas på en såväl lokal, nationell som global marknad.
- Förbättra den långsiktiga förmågan och kapaciteten för digital transformation i syfte att möta samhällsutmaningar och minska inomregionala skillnader. Verksamheten

kommer att stödjas genom bidrag. Inga finansiella instrument eller andra verktyg som erbjuds i förordningarna planeras. Bidrag är lämpligare med tanke på karaktären på den verksamhet som stöds.

- Stimulera en stärkt regional forskningsinfrastruktur med utvecklat nationellt och internationellt samarbete.
- Stödja insatser för ett inkluderande och samordnat innovationsekosystem
- Öka funktionell samverkan och geografiskt oberoende samverkan mellan länder, regioner och aktörer i innovationsekosystemet för att stimulera innovation i glesa regioner.
- Genomföra erfarenhetsutbyte och samverkan med innovationsmiljöer i andra regioner såväl nationellt som internationellt, med syfte att ta nästa kliv i smart specialiserings processen
- Utveckla regional innovationsledning
- Stimulera företagens möjligheter att öka sin egen forskning och utveckling.
- Stödja pilotverksamheter, tidig produktvalidering, tekniköverföring och kapacitetsuppbyggnad.
- Skapa kapacitet för innovationsutveckling för att minska inomregionala skillnader.
- Stärka offentlig sektors kapacitet att planera analysera och planera för samhällsutmaningar
- Stöd till att stärka samverkan mellan kommuner och regioner i syfte att stärka planeringskapaciteten
- Stöd till att ta fram analyser och planeringsunderlag för den fysiska planeringen. Det kan exempelvis handa om energifrågor som elnät och vindkraft, att analysera områden för strandskydd, hitta platser för etablering av nya industrier etc.
- Främja digitaliseringen av planeringsprocessen hos både kommuner och regioner.
- Stärka förmågan att skapa socialt och fysiskt attraktiva livsmiljöer
- Öka kapaciteten för planering av fungerande bostadsmarknad

a iii)

2. Öka konkurrenskraften i Övre Norrland genom omställningen till ren energi, resurseffektivitet, klimatanpassning, infrastruktur för vattenförsörjning och avlopp, skydd av miljö och biologisk mångfald, resurseffektivitet samt bioekonomi

(energi, cirkularitet, klimatanpassning, infrastruktur, V&A, skydd av miljö och biologisk mångfald, resurseffektivitet samt bioekonomi, näringsliv, forskning & innovation)

- Öka möjligheterna för mindre företag att öka sin energieffektivitet
- Utveckla och testa nya lösningar för förnybar och fossilfri energilagring utifrån lokala och regionala behov
- Stärka nätkapaciteten i hela länet
- Utveckla lösningar som minskar effektoppar
- Stärka samordning mellan aktörer för sammanhållen omställning från ett fossilbaserat energisystem till ett fossilfritt, inklusive samplanering av utbyggnad av energiinfrastruktur

- Främja utbyggnad av elinfrastruktur så att det är möjligt för elproducerande kommuner att utnyttja den producerade elen
 - Utveckla miljöer för utveckling av styrsystem för en ökad förutsägbarhet och ett optimerat energi- och effektnyttjande, lokalt och regionalt.
 - Främja utvecklingen av styrsystem för distribution och lagring av förnybar energi.
 - Främja nätverk och kluster av företag som tillsammans kan erbjuda lösningar för energilagring.
 - Genomföra inventeringar och kartläggningar som bidrar till en ökad förståelse för vilka behov energisystemet behöver fylla.
 - Främja utvecklingen av nyttiggörandet av överskottsenergi som primärenergi.
-
- Utveckla cirkulära lösningar och dra nytta av den energi som finns på bästa sätt. Särskilt fokus på glesare områden med färre företag där rester/avfall behöver transporteras långt och det inte finns någon uppenbar användare i närområdet.
 - Informera och öka kunskapen om hur produkter utformas för en lång livslängd, exempelvis genom att underlätta reparation och öka återanvändningen, och på ett sätt som möjliggör materialåtervinning vid livslängdens slut.
 - Främja ökad användning av återvunna material och resurser i nya produkter och processer.
 - Skapa förutsättningar för ett större utbud och efterfrågan av tjänster för återanvändning, reparation och delningstjänster.
 - Utveckla metoder och modeller för att effektivisera tillståndsprövningen, med bibehållet miljöskydd, för att påskynda utvecklingen och etableringen av hållbar produktion genom nya cirkulära innovationer och spjutspetstekniker.
 - Stärka innovations- och näringslivsklimatet så att fler företag med cirkulära affärsmodeller kan växa och erbjuda sina produkter för såväl hemmamarknad som export.
 - Skapa förutsättningar för civilsamhällets organisationer att främja en cirkulär ekonomi.
 - Cirkulär omställning som en metod för samhällsutveckling. Cirkulär ekonomi är ett relativt nytt område för regionens aktörer och det saknas en fungerande marknad för de typer av insatser programmet avser finansiera. Inom det specifika målet utgörs investeringarna av bidrag.
 - Utveckla affärsmodeller som gynnar energi och samhällsomställningen
 - Utarbeta klimat- och sårbarhetsanalyser samt handlingsplaner.
 - Kunskapsutveckling och kunskapsspridning om behovet av klimatanpassning och hur det kan genomföras i olika sektorer i samhället (skogsbruk, turism, vattenförsörjning, vård etc)
 - Investeringar i klimatskyddande infrastruktur och material som exempelvis skydd mot översvämning, värmeböljor, nya skadedjur, stormar, skred etc.
 - Investeringar i anpassning till en varmare och blötare klimat inom områden där förändrat klimat kan ge nya möjligheter, som utprovning av nya grödor och jordbruket, nya metoder i skogsbruk, turism etc.
 - Investeringar i hållbar dricksvattenförsörjning och avloppshantering, som säkrar tillgången för invånarna och som ökar resurseffektivitet och cirkularitet i systemen. (t.ex. återvinna fosfor och biologiskt material)
 - Hantering av föroreningar som hotar dricksvattenförsörjningen, både förebyggande och sanering av föroreningar som exempelvis PFAS.
 - Åtgärder för att skydda dricksvattenförsörjningen mot kris, krig, sabotage och cyberangrepp
 - Insatser för att minska vattenkraftens påverkan på vattenmiljön och samtidigt värna elproduktionen

- Insatser för att balansera de målkonflikter som uppstår vid ett ökat exploateringsstryck genom utbyggnad av bland annat gruv- och mineralindustri, infrastruktur, skogsbruk och annan markanvändning som påverkar vattenmiljön.
- Genomföra insatser för återställande av vattendrag och våtmarker
- Stödja samverkan och metoder för ökad förståelse och respekt för olika intressen.
- Stöd till att ta fram analyser och kunskapsunderlag som tydliggör markansvädningsbehoven och effekterna på olika sektorer av den ökade markanvändning
- Investeringar i bioekonomisk utveckling och resurseffektivitet
Stöd till innovation, testbäddar samt pilot- och demonstrationsanläggningar för bioförädling, avancerade biodrivmedel samt produkter från restströmmar (lignin, tallolja, sågspån, slam, livsmedelsrester).
- Stöd till värdekedjor och kluster som kopplar samman skog/jordbruk/livsmedel med processindustri, kemi, energi och byggsektor, inklusive samverkansarenor där SME kan delta och skala upp.
- Investeringar i logistik och infrastruktur som möjliggör konkurrenskraftiga biomassaflöden och cirkulära system i glesa geografer, t.ex. terminaler/hubbar, mellanlagring, förbehandling, samt digital spårbarhet och data för råvaru- och restströmsflöden.
- Kompetens- och företagsstöd för omställning till biobaserade och cirkulära affärsmodeller, inklusive rådgivning, produktutveckling,
- Öka efterfrågan på biobaserade och resurseffektiva lösningar (bygg, infrastruktur, möbler, förpackningar, vård), samt stöd till standardisering och kvalitetssäkring.
- Stöd till hållbar resursförvaltning i bioekonomins värdekedjor: metoder och underlag som säkerställer hänsyn till biologisk mångfald, vatten och mark, och som stärker förmågan att hantera målkonflikter och kumulativa effekter vid ökat nyttjande.

a iv)

3. Stärka den digitala konnektiviteten i den glesa geografin i Övre Norrland

- Investeringar och reinvesteringar i bredbandsinfrastruktur
- Insatser som ökar tillgången till bredband med hög överföringskapacitet.
- Insatser som höjer överföringskapacitet och kvaliteten på redan existerande IT-infrastruktur i regionen.

a v)

4. Stärka forskning och innovation för konkurrenskraftig Övre Norrland

- Stimulera företagens möjligheter att öka sin egen forskning och utveckling.
- Stödja pilotverksamheter, tidig produktvalidering, tekniköverföring och kapacitetsuppbyggnad.
- Skapa kapacitet för innovationsutveckling för att minska inomregionala skillnader.
- Att stimulera en stärkt regional forskningsinfrastruktur med utvecklat nationellt och internationellt samarbete.
- Stärka förutsättningarna för etablering av fler testytor och systemdemonstratorer
- Stimulera en stärkt regional forskningsinfrastruktur med utvecklat nationellt och internationellt samarbete.
- Stödja insatser för ett inkluderande och samordnat innovationsekosystem

- Öka funktionell samverkan och geografiskt oberoende samverkan mellan länder, regioner och aktörer i innovationsekosystemet för att stimulera innovation i glesa regioner.
- Utveckla regional innovationsledning

a viii)

5. Stärka transportsystemets robusthet och flexibilitet i Övre Norrland

- Utveckling av klimatsmarta transporter genom att stimulera överflyttning av transport från väg till järnväg och sjöfart.
- Förstudier, framtagande av underlag för nödvändiga plan- och miljöbeslut samt kunskapsuppbyggande projekt.
- Underlag och analyser för utbyggnad och förbättring av transportinfrastrukturen.
- Förbättringar av den fysiska infrastrukturen, metodutveckling samt riskavlastning i syfte att utveckla och främja multimodala transporter.
- Åtgärder som ökar tillgänglighet och ökad intermodalitet eller multimodalitet (så som terminaler och resecentrum).
- Utveckla samverkan med Östersjöstrategins policyområde transporter
- Elektrifiering av persontransporter och godstransporter
- Stöd till framtagande av underlag och analyser för utbyggnad och förbättring av transportinfrastrukturen.
- Förbättringar av den fysiska infrastrukturen, metodutveckling samt riskavlastning i syfte att utveckla och främja multimodala transporter.
- Insatser som motverkar flaskhalsar i transportsystemet. Elektrifiering av persontransporter och godstransporter i programmet

b iii)

6. Främja levande samhällen för Sveriges och EU:s långsiktiga säkerhet

(Näringsliv, kapacitet för offentlig sektor, civilsamhälle, forskning & innovation, digitalisering)

- Stöd till att stärka samverkan mellan kommuner och regioner i syfte att stärka planeringskapaciteten för fysisk planering
- Stöd till att ta fram analyser och planeringsunderlag för den fysiska planeringen. Det kan exempelvis handa om energifrågor som elnät och vindkraft, att analysera områden för strandskydd, hitta platser för etablering av nya industrier etc.
- Främja digitaliseringen av planeringsprocessen hos både kommuner och regioner.
- Stärka förmågan att skapa socialt och fysiskt attraktiva livsmiljöer
- Öka kapaciteten för planering av fysiskplanering inklusive fungerande bostadsmarknad
- Utveckla lösningar för att minska beroendet av fossila bränslen i reservkraftssystem
- Utveckla lokala lösningar för att energinfrastruktur (förmåga till ö-drift, fler småskaliga energisystem/energigemenskaper)
- Bygga ut och stärka upp energisystem, särskilt i glesa geografier där kundbasen inte täcker investeringskostnaderna
- Utveckla produktion och infrastruktur för distribution av elektrobränslen

c i)

7. Stärk kompetensförsörjning i Övre Norrland

- Utveckla regionala och lokala samverkansplattformar mellan kommuner, regioner, utbildningsaktörer, näringsliv och civilsamhälle.
- Ta fram gemensamma arbetssätt och verktyg för planering, uppföljning och samordning i glesbefolkade områden.
- Ta fram regionala handlingsplaner för kompetensförsörjning i samverkan mellan arbetsliv och utbildningssystem.
- Utveckla flexibla utbildningsformer anpassade till glesa geografier, exempelvis distans- och hybridlösningar.
- Genomföra insatser för att attrahera nya grupper till arbetsmarknaden, inklusive unga, utrikes födda och personer utanför arbetskraften.
- Utveckla stöd för inflyttning och etablering, exempelvis genom samordnade mottagningsinsatser och information om arbete, boende och service.
- Stärka lokal kapacitet att planera och utveckla attraktiva, hållbara livsmiljöer i glesbygder.
- Stödja insatser som säkrar tillgång till grundläggande kommersiell och offentlig service.
- Utveckla lösningar som bidrar till social hållbarhet och livskvalitet, exempelvis mötesplatser, mobil service och samordnade servicefunktioner
- Stärka företagens förmåga att möta teknikskiften och stora nyetableringar
- Genomföra insatser för livslångt lärande, vidareutbildning och karriärväxling genom samverkan och initiativ mellan aktörer och organisationer.
- Stärka samverkan mellan lärosäten, utbildningsaktörer och näringsliv för att säkerställa kunskapsväxling och snabb respons på förändrade kompetensbehov
- Stödja regional samordning av arbetsmarknads-, lärlings- och vuxenutbildning är nödvändig för att hantera smala bristyrken
- Utveckla färdigheter inom STEM-ämnena, särskilt i sektorer av strategisk betydelse för konkurrenskraft och resiliens.
- Främja flexibla, behovsanpassade kompetensutvecklingsinsatser inom smart specialiserings- och diversifieringsområden.

8. Landsbygdsutveckling

- Lokalt ledd utveckling